

Eörsi László

A TŰZOLTÓ UTCAI FEGYVERES CSOPORT A FORRADALOMBAN

A kutatók az 1956-os forradalom történetének sok vonatkozását már eddig is sokrétűen elemezték, de a fegyveres felkeléssel kapcsolatos eseményeknek csak egyes részleteit tárták fel. A felkelő csoportok történetét – tudomásom szerint – a szakirodalom még egyáltalán nem dolgozta fel. Pedig a „pesti srácok” tevékenységének objektív ismertetése semmivel sem kevésbé aktuális, mint eddig bármikor. A túlnyomóan munkás származású fiatalok soraiból kikerülő szabadságharcosok a megtorlás legfőbb áldozatai voltak, és nekik a Kádár-rendszer engedékenyebb évtizedeiben sem bocsátottak meg soha.

A történelmi kutatások nem azért foglalkoznak kevesebbet velük, mert lebecsülik tetteiket, hanem jórészt azért, mert a velük kapcsolatos események, cselekedetek spontaneitása folytán kevesebb dokumentummal rendelkezünk róluk, és ez megnehezíti, hogy rekonstruáljuk tevékenységüket. Természetesen a fegyveres felkelés története egyáltalán nem ismerhető meg a Kádár-rendszer idején publikált kiadványokból, de a rendszerváltás óta megjelent visszaemlékezések is csak itt-ott tartalmaznak hasznos és megbízható információkat.

A fegyveres csoportok és harcok történetének megírásában döntő fordulatot hozott, hogy lehetővé vált a levéltári kutatás. A Fővárosi Bíróság, a Hadtörténelmi Intézet és a Belügyminisztérium irattárában fellelhető iratokhoz egészen a legutóbbi időkig csak a „hivatalos történészek” férhettek hozzá – ők azonban már 1957-től. Mivel az elmúlt történelmi korszakban az 1956-os forradalommal kapcsolatos könyvek és cikkek nyilvánvalóan eltorzították, sőt számtalan esetben teljesen meghamisították, vagy elhallgatták a tényeket, kétség férhetett a dokumentumok forrásértékéhez is. Feltételezhető volt, hogy az iratokat összességükben a megtorlás koncepciója hatja át, s ezért a forradalmi események rekonstruálását csak csekély mértékben segítik elő.

Ma már megállapítható, hogy a fegyveres felkelők nyomozati szakaszban kelekezett periratai, valamint a bírósági tárgyalások jegyzőkönyvei a tények tekintetében többnyire lényegesen megbízhatóbbak, mint az évtizedekkel későbbi visszaemlékezések. Ennek egyrészt az az oka, hogy sok vallomástevő, úgy tűnik, őszintén beszélt, állításaik pontosságának leginkább a memóriájuk szabott határt. Másrészt a nyomozó hatóságok is először a valóság feltárására törekedtek, s a tények ismeretében torzították el a vallomásokat gyakran az abszurdítás határáig, a vádiratok és az ítéletek megszövegezésekor. (Többnyire ezekre a

valóban hatósági ihletésű szövegekre alapozták kutatói tevékenységüket a kádárista történészek.)

Kimutatható az is, hogy a nyomozás során felmerült, de valószínűtlennek tűnt vádak nem mindig kerültek be a vádiratba. (Például nem adtak hitelt B. P. a Berzenczey utca–Ferenc téri „Göndör-csoport”-hoz tartozó felkelő azon állításának – amit a szembesítések során fenntartott –, hogy Szirmai Ottó, Angyal István és néhány társuk összekötözött és a harckocsi elé dobott egy szovjet katonát.)

Természetesen nem fogadhatók el kellő mérlegelés nélkül a vádlottaktól származó információk sem, hiszen sokukkal szemben fizikai vagy pszichikai erőszakot alkalmaztak, továbbá maguk a vádlottak is – hol szándékosan, hol tévedésből – eltértek a tényektől. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a vizsgálati szakaszban a nyomozók a jegyzőkönyveket nem mindig a valóságnak megfelelően vezették, s a gyanúsítottak esetleg nem vették észre, vagy különböző okok miatt nem követelték a helytelenül rögzített szövegek kiigazítását. Az efféle hamisítás olyan esetekben nyilvánvaló, amikor a vallomástevő különböző időkben tett vallomásai lényeges részletekben eltérnek egymástól. Több ízben előfordult, hogy a tárgyalások során a vádlott valamilyen váddal kapcsolatban közölte: vizsgálati jegyzőkönyvben rögzített vallomását a nyomozó eltorzította, s így nem felel meg a valóságnak.

Ráadásul a felkelők ellen folytatott bünvádi eljárásokban szinte a vizsgálati szakasz első pillanatától kezdődően minden lehetőséget megragadtak arra, hogy a gyanúsítottakat köztörvényes bűncselekményekkel is vádolhassák. Ez többnyire sikerrel is járt, hiszen például már a fegyverszerzést is lopásnak vagy rablásnak minősítették. Ezért a felkelők perirataiban szereplő közbűntényes vádak a legtöbb esetben az eljárás koncepcionális elemei közé kell sorolnunk.

A jelen tanulmány „A Tűzoltó utcai fegyveres csoport a forradalomban” cím alatt készülő monográfia első része, mely az egyik IX. kerületi csoport kialakulását mutatja be. A Tűzoltó utcaiak története annyiban tipikus, hogy spontán módon szerveződött meg. Politikai irányvonalában viszont a Tűzoltó utcai csoport vezetőinek (Angyal, Csongovai és később Szirmai) hatására – sokkal baloldaliabb volt, mint a legtöbb fegyveres csoport.

A Tűzoltó utcai felkelőkkel kapcsolatban három bírósági anyagot tanulmányoztam át: a Fővárosi Bíróságon a „Szirmai Ottó és társai” jelzetű terjedelmes periratköteget, a Hadtörténeti Intézet levéltárában a Tankó Tiborra, valamint Erdélyi Sándorra vonatkozó ügyiratokat, és a BM-ben található vizsgálati és operatív rendőrségi adatokat.

A Szirmai Ottó és társai ellen indított eljárásnak 17 vádlottja volt, s közülük mindössze hatan tevékenykedtek a Tűzoltó utcában: az I. rendű vádlott Szirmai Ottó, a XIII. r. Angyal István, a XIV. r. Rajna Tibor, a XV. r. Orbán Zoltán, a XVI. r. Szabó János és a XVII. r. Szigetvári István. (A többieket más-más ügyekben, szervezkedés vagy izgatás vádjával állították a bíróság elé.) Hatuk vallomásán kívül fontos kiegészítéseket tartalmaznak a Corvin köz és a Tompa–Ráday utcai csoport parancsnokaitól, Iván Kovács Lászlótól, illetve Bárány Jánostól származó önvallomások egyes részletei, valamint a megidézett tanúk (Réfi Imre mérnök, Ley Lajos garázmester, és ebben a perben nem szereplő

Tűzoltó utcai felkelők: Pruha József, Bán Lajos, Tankó Tibor, Erdélyi Sándor, a „Göndör-csoport” tagjai, a Bokréta utcai kollégisták stb.) kihallgatási jegyzőkönyvei.

Tankó Tibor ügyirati dossziéjában szintén sok a fontos adat mind a felkelőkről, mind a Forradalmi Honvédelmi Bizottmány gyűléseiről, mind a fegyverszerző akciókról. Erdélyi Sándor nyomozati iratai és Angyal István, Szabó János, Vass János határőr főhadnagy, Piszker Tibor honvéd ezredes, Rákos Imre honvéd őrnagy tanúkihallgatási jegyzőkönyvei is megtalálhatók itt. Viszont rendkívül hiányos a Forradalmi Honvédelmi Bizottmány ellen indított eljárás bírósági anyaga. A „Váradi Gyula és társai” néven megrendezett perből, melyben Erdélyi Sándor III. rendű vádlott volt, mind ez ideig csak az ítéletet és annak indoklását ismerjük.

A két iratcsomag tartalmazza a bűnvádi eljárásban bizonyítékként felhasznált, nagy jelentőségű dokumentumokat. Közülük külön említést érdemelnek a HM-ben, illetve az Országos Rendőr-főkapitányságon megrendezett október 31-i és a november 3-i ülések jegyzőkönyvei, valamint a fegyver- és felszerelés-igénylésről készült okmányok.

A vallomást tevő személyek információi korántsem azonos értékűek. Vitathatatlanul Angyal István önvallomásai (ami 1991-ben a Pesti Szalon kiadásában könyv formájában is megjelent), valamint a tőle származó különböző jegyzőkönyvek a kutatásnak – mint annak idején a nyomozásnak is – a legfontosabb támaszai. Mindezzel ő is tisztában volt: „Úgy a nyomozás, mint a tárgyalás során a valóságot igyekeztem feltárni. Ha a tárgyalások során csak a tanúk vallomása alapján kellett volna ezt az ügyet kideríteni, akkor a cselekményeknek csak igen csekély részét sikerült volna kideríteni. Az egész vád vallomásomon épül fel.”¹ A peres eljárások dokumentumaiból arra következtethetünk, hogy a résztvevők többsége nagy részét elmondta annak, amit tudott. Csakhogy a felkelők, Szirmait leszámítva, jóval kevésbé voltak fogékonyak bizonyos kérdések, részletek iránt. Ráadásul Angyal kivételesen jó emlékezőtehetséggel rendelkezett. Rajta kívül még az Erdélyitől származó információk precizitása is szembeűnő.

Mint már említettem, az elítéltek – ki-ki a maga módján – szándékosan vagy tévedésből valótlanosságokat is vallottak. Torzításaikban nem fedezhető fel rendszer, általános következtetéseket is nehéz belőlük levonni. Még csak az sem mondható, hogy a forradalomban való részvételüket akarták volna mindenáron kisebbiteni. Számos esetben olyan eseményekről (saját tettükről, sőt harci cselekményekről) számoltak be, amelyekről a nyomozók csak őtőlük értesültek.

Akiket nem sokkal a forradalom bukása után tartóztattak le, azoknak a vallomásaiban a „kettős hatalom” atmoszférája érződik: a vádlottak szinte nem is értik, miért kerültek fogságba, meg vannak győződve a maguk igazáról, nem érzékelik a fenyegető veszélyt. Így a hatóságok tőlük sok fontos adatot gyűjt-hettek be.

A Tűzoltó utcaiak nagyobb részét 1957 tavaszán és nyarán tartóztatták le. Ekkor már olajozottan működött a terrorgépezet. A meglevő nagyszámú bizonyítéknak valószínűleg fontos szerepe lehetett a vallomásokban, mivel úgy tűnt (a nyomozók is ezt súlykolták beléjük), hogy már mindenről tudnak, és csak a saját helyzetén ronthat, aki megkísérli félrevezetni őket.

Ezek az okok is közrejátszottak abban, hogy oly sokan vallottak őszintén. Néhány kivételtől eltekintve nem a rettegés vagy a szervekkel való együttműködés motiválta őket. Angyal vallomásai arra engednek következtetni, hogy saját maga előtt is tisztázni akarta cselekedetei helyességét és úgy gondolta, az igazság feltárása csak hasznára lehet a forradalomnak. Minden valószínűség szerint csak egy vonatkozásban akarta megtéveszteni a hatóságokat. Köztudott, hogy halálos ítélet fenyegette azokat a vádlottakat, akiket a szervezkedés kezdeményezésében vagy vezetésében találtak bűnösnek. Angyal a tárgyalásokon mindig Csongovait jelölte meg felettesének s a csoport parancsnokának. Ezt azzal indokolta, hogy Csongovai tagja volt a Nemzetőrség Operatív Bizottságának, tehát ily módon a politikai vezetéssel is szorosabb kapcsolatot tartott fenn, ezért a csoportot is elsősorban ő irányította. Angyal tudta, hogy barátja és parancsnoktársa Nyugatra menekült, így hát nem árthat neki.

Ebben a kérdésben (de csak ebben) rejtélyes összhang alakult ki: a Tűzoltó utcaiak, mind vádlott-társként, mind tanúként a nyomozási időszakban vallottaktól eltérően Csongovait nevezték meg mint a csoport parancsnokát, nem pedig Angyalt – akinek szerepét a legpozitívabb színben tüntették fel a bíróság előtt. Mindez nem gátolta meg a Tutsek-tanácsot abban, hogy a perben mind a hat Tűzoltó utcai vádlottat mint vezetőt marasztalja el.

A tanúkihallgatási jegyzőkönyvben lényegesen erőteljesebb az állambiztonsági szervek befolyása. Ez nemcsak a nagyarányú terhelő vallomásokból látszik, hanem a tanúk kiválogatásából is. Pl.: még ügyvédi kérésre sem idéztek be senkit az ÁVH-s sorkatonák közül, akik a Tűzoltó utcai csoportnál voltak védőrizetben, meghallgatásuk esetén ugyanis a vádak egy részét ejteniük kellett volna.

Külön figyelmet érdemelnek a BM levéltárában megtalálható 1959. januári keltezésű összefoglalók, értekezések a „IX. kerületben működő ellenforradalmárok” című gyűjteményben, melynek egy része az „Ellenforradalmi fegyveres csoportok 1956 októberében” című, 1959-ben készült összeállításban is olvasható. Jóllehet a szerzők feladatukul tüzték ki a fegyveres felkelők történetének valóságghú megírását (csoportonkénti bontásban), meglepő, hogy mennyi tárgyi tévedést tartalmaz. Ezúttal csak azt a két pontatlanságot emelem ki, amely az 1990-es (még levéltári források felhasználásának lehetősége nélkül elkészített) kronológiában is megtalálható: a Tűzoltó utcában a felkelők nem fegyverezték le a tűzértizti iskola századát sem október 25-én, sem máskor. A IX. kerületi felkelő csoportok sohasem (így október 26-án sem) hoztak létre egységes parancsnokságot a Tűzoltó utcaiak vezetésével. November 3-án a Forradalmi Karhatalmi Bizottság közgyűlésén nevezték ki a nemzetőrparancsnokokat és Angyalt jelölték körzetparancsnoknak (aki ezt a tisztséget átadta másnak), ez azonban nem jelentette azt, hogy a Tűzoltó utcaiak a IX. kerületben vezető szerephez jutottak.

Az összefoglalók legértékesebb része a szovjet parancsnokság addig összegyűjtött adatait tartalmazza az elszenvedett vereségeikről.

Rendkívül fontos adalékok a kötetben található ügynöki jelentések, valamint a felkelőkkel kapcsolatos különböző adatok ismertetése.

Az ügynöki jelentésekből kiderül, hogy a belügyi hatóságok az eljárások során a volt fegyveres csoportokból – a Tűzoltó utcai csoportból is – beszerveztek egy-két

személyt, akiket felderítésre, jelentéstételekre köteleztek. Ezek a jelentések is különböznek egymástól valóság tartalmukat illetően. Vannak ügynökök – pl. a Tűzoltó utcai is –, akik tárgyilagosan, saját szerepüket sem kisebbitve tájékoztatnak, mások viszont nagyobb befolyást engednek személyes elfogódottságaiknak.

A Tűzoltó utcai felkelőkkel kapcsolatos adatok között meglehetősen pontatlanul szerepel a parancsnokok, s egyéb tisztségviselők felsorolása (pl.: az összegzés szerint október 26-ig Csongovai, 27-től Angyal lett volna a parancsnok, a valóságban egyikük sem volt az), a fegyverek összesítése (a letartóztatottak vallomásai alapján), s a személyekre vonatkozó adatok. Ezek közül kétségtelenül ez utóbbiak a legfontosabbak, mivel számos, eddig nagyrészt még nem ellenőrzött új információt tartalmaznak.

A személyeket a következő kategóriák szerint osztották fel:

1. Perbe került személyek.
2. Az ellenforradalom miatt őrizetbe vett, de különböző okoknál fogva szabadlábra helyezett személyek.
3. Tűzoltó utcai ellenforradalmárként nyilvántartásba vett személyek.
4. Olyan személyek, akiknek a tevékenységét és büntetőjogi felelősségét még további operatív feldolgozó munkának kell feltárnia.
5. Olyan személyek, akikről csak az tudható, hogy a Tűzoltó utcai csoport tagjai voltak.
6. Disszidensek (ha főbenjáró bűncselekményt követtek el, elfogatóparancsot kell kiadni ellenük).
7. Olyan személyek, akikkel kapcsolatban további nyomozati intézkedéseket végrehajtani nem szükséges.
8. Olyan személyek, akikkel kapcsolatban további kutatómunka szükséges.

A felsorolt forrásból egyértelműen kiderül, hogy a különböző kategóriákban felsorolt nevek jelentős részéhez lakossági vagy hálózati jelzés útján jutottak a hatóságok. Az állambiztonsági szervek 1958-ig bezárólag a Tűzoltó utcaiak közül 47 személyről szereztek be terhelő adatokat. Ebből:

bíróság elé állítottak 8 főt,
közbiztonsági őrizetben 1 fő,
jelenleg (1958) vizsgálat alatt 1 fő,
„fel kell dolgozni” 12 fő adatait,
„kutatás alá kell vonni” 13 fő adatait,
disszidált 8 fő,
„nem kell feldolgozni” 4 fő adatait.

Az összeállítás szerzői munkájuk végén kritikával illetik (felületesnek, elnagyoltnak minősítik) az addigi vizsgálatok eredményét, további kutatások szükségét hangsúlyozzák, megindokolják ennek célját, kijelölik az irányát. Eszerint ki kell hallgatni az őrizeteseket, kutató és felismerési ügynökséget kell kiépíteni, tisztázni kell a gyanús személyek ellenforradalmi és jelenlegi tevékenységét, külföldi kapcsolatait és ezek ismeretében meg kell tenni a szükséges intézkedéseket. Ezenkívül fel kell kutatni a gúny- és ragadványneveken szereplő személyeket és ellenforradalmi tevékenységüket.

A levéltári anyagok mellett felhasználtam az Oral History Archivum gyűjteményéből a Tűzoltó utcaiakkal (Erdélyi Sándorral, Tankó Tiborral, Rajna

Tiborral, Szigetvári Istvánval, Szabó Jánossal, Pruha Józseffel, Ápelesz Istvánval, Hirth Lászlóval) készített interjúkat (készítői: Gyenes Pál, Nagy Gyula és E. L.), továbbá Csongovai Per Olaf magnetofonkazettán rögzített közlését. Számításba kellett vennem, hogy az objektivitásnak és az emlékek gazdagságának tekintetében a riportalanyok közt szembeszökőek a különbségek. A múlt felidézése – 33-35 év távlatában – senkinek sem könnyű feladat.

Végül igyekeztem új információkat gyűjteni a felkelők egykori bázishelyén és környékén is. Kísérleteim csekély eredménnyel jártak, mivel a szemtanúk, ha az 1956-os forradalom szóba kerül, még mindig hallgatásba burkolóznak.

A CSOPORT KEZDETEI

Ebben a dolgozatban kizárólag a Tűzoltó utcai csoporttal, vagy a csoport egyes tagjainak a tevékenységével foglalkozom, a tágabb környezetről, más eseményekről csak ezzel összefüggésben teszek említést. A meglevő forrásanyag nem teszi lehetővé minden felmerülő probléma kielégítő leírását, elemzését, és ez bizonyos fokú aránytalanságra vezet. Olykor a kevésbé lényegesnek tűnő momentumok elkerülhetetlenül nagyobb szerephez jutnak, mint a fontosabb történések. Ezt a gyarlóságot csak úgy lehetne elkerülni, ha mindenáron a pontos arányokhoz ragaszkodnánk, ami szerintem ilyen feltáró jellegű munkában nem lehet cél. Ez a helyzet változhat, ha újabb forrásokhoz jutunk.

Az események időrendjét igyekeztem megőrizni. Ez több esetben nehézséget jelentett, hiszen az adatok gyakran ellentmondanak egymásnak, vagy pontatlanok. A kronológiai sorrend meghatározásakor csak az ellenőrizhető dátumokhoz kötött tényeket használhattam fel. Biztos fogódzó hiányában csak következtetek az események időrendjére.

1956. október 23-án, a Rádió ostroma közben, majd a szovjet csapatok első beavatkozásakor fokozatosan növekedett a civil fegyveresek száma a fővárosban, kiváltképp a munkásnegyedekben. 24-ére már számos, egymástól függetlenül működő, többnyire véletlenszerűen összeállt kisebb létszámú (3–6 fős) csoport jött létre. A harcosok valamilyen épületet vagy épületrészt bázissá alakítottak, és elsősorban azt védték. A IX. kerületi Tűzoltó utca 36-ban néhány fegyveres felkelő ügyelt a Garázsipari Vállalat egyik telephelyére, valamint a környező házakra, boltokra.

Kevés adatunk van a Tűzoltó utcai csoport első tagjairól, konkrét tevékenységükről. Annyit tudunk, hogy Wágner István (aki Göndör néven szerepel a forrásokban), a Berzenczey utcai csoport (Berzenczey u. 13. Munkásszállás) vezetője küldte a garázshoz őrségbe a társait, a gépkocsik, teherautók őrzésére. A „Göndör-csoport”-ból Bán Lajos fűrómester és Szigetvári István ipari tanuló neve maradt fenn azok közül, akik a Tűzoltó utcai csoport tagjai lettek.²

A forradalom első napjaitól október 28–29-ig a garázs közvetlen környezetében az egyetlen komolyabb csoport a Berzenczey utcai volt, a Tűzoltó utcában a fegyveresek szétszóródva, teljesen szervezetlenül tevékenykedtek. Október 24-én éjjél körül feltartóztatták és igazoltatták Szabó János abádszalóki lakost, aki az általa vezetett TEFU-teherautóval beállt a garázsba. Előzőleg más fegy-

veresek fogták el őt a Nyugati pályaudvar várótermében azzal gyanúsítva, hogy ÁVH-s. Mikor igazoltatáskor megtudták, hogy gépkocsivezető-tanfolyamra jár, felültették egy teherautóra, hogy a Szabad Nép-székházból újságokat hordjanak szét szerte a városban. Este (mikor a többiek szétszéledtek) hallomásból értesült a Tűzoltó utcai garázsról, ahová be lehet parkolni, és ahol alhat is. 25-én egész nap a telephelyen volt, 26-án dél körül kísérletet tett, hogy hazamenjen, de a Nagyvárad térnél zajló harci események láttán inkább visszavonult.

Másnap, 27-én, mikor orvosok jelentek meg a garázsban, hogy gépkocsit, sofőrt kérjenek az egyik kórház részére, Szabó János jelentkezett sebesültszállítónak. Miután a Garázsipari Vállalat egészségügyi célokra (igazolvánnyal bizonyítva) engedélyezte a gépjárművek kiadását, egy vöröskeresztes jelzéssel ellátott IFA DKV típusú kocsit kapott (amely a Nemzeti Bank tulajdona volt), s elindult. Vele ment két lány, akik a sebesültek kötözésének feladatát vállalták. Még a Tűzoltó utcában megállította az autót egy fiatal férfi, akinek kezében ételhordók voltak. Megállapodtak abban, hogy együtt mennek a Péterfi Sándor utcai kórházba. A fiatalember Angyal István építésvezető volt, aki néhány nappal-később a Tűzoltó utcai csoport parancsnoka lett.³

Angyalról közismert, hogy a sztálinista rendszerből korán kiábrándult, de továbbra is töretlenül „hitt” a marxi-lenini, alulról szerveződő demokratikus társadalomban. A munkások között élt és sok barátja volt a reformértelmiségiek köréből. A Petőfi Kör üléseire is eljárt.

23-án részt vett a tüntetéseken, majd ott volt későbbi parancsnoktársával, Csongovai Per Olaffal együtt a Rádió ostrománál. Csongovai a lövöldözések közepette vitte be az épületbe az utcán terjesztett „Szabad Nép” feliratú röplapot, amely elítélte a tömegre leadott sortüzet. Angyal pedig a sebesültek ellátásában, majd a lőszeresek lepakolásában segédkezett.

25-én Angyal és Csongovai az első sorban meneteltek a „véres-zászlós” tüntetésen, tiltakozva a szovjet beavatkozás ellen és követelve a foglyok szabadon bocsátását. A Marx téren különváltak: Csongovai néhány fiatalal a Vörös Csillag Nyomdába ment, hogy kinyomtassák az egyetemisták és a tüntetők követeléseit, Angyal pedig a tömeggel a BRFK elé vonult, ahol a követelésükre kiengedték a foglyokat (a bűnözők kivételével). Kopácsi rendőrkapitány már ekkor a tüntetőkkel szimpatizált.

Angyal a következő napon, 26-án az Üllői úton látta a harcoló felkelőket és elhatározta, hogy segít nekik. 27-én reggel a Péterffy Sándor utcai kórházban Bársony István gondnoktól saját felelősségére kért egy kondér kávé, hogy szétossza a harcosok között és hogy juttasson abból a rászoruló családoknak is. Egy kórházi autó az Üllői útig vitte, a Kossuth Akadémiához. A nagy lövöldözés miatt nem tudott az Üllői úton haladni, így betért a Tűzoltó utcába, a Garázsipari Vállalat telephelyére, és ott osztotta először a kávé a felkelőknek, akik aztán a Bokréta utcai szállóba és Orbán Zoltán autó- és motorszerelő Berzenczey utca 20-ban lévő lakására küldték, ahol szintén fegyveresek voltak. A garázs környékén ekkor találkozott Szabó Jánossal, és ettől kezdve az Ernő utcai medikus diákokthoz két diákjának segítségével az említett, vöröskeresztes jelzéssel ellátott tehergépkocsival rendszeresen – reggel, délben, este – szállítottak élelmi-szert, a legnagyobb harcokban is.

E tevékenység közben Angyal megismerkedett Orbán Zoltánnal (akit akkor a Berzenczey utcaiak parancsnokának gondolt), és a lakásán tartózkodókkal: Réfi Imre gépészmérnökkel, akit társai „Röfinek” hívtak és Joneszku Istvánnal, a volt rendőrrel. Ők ketten ugyanebben a házban laktak. (Egyébként más felkelők is megfordultak Orbán lakásában 28-án este: dr. Antalóczy Sándor, „Doktor bácsi” a Corvin közből, és talán Bárány János, „Bordósipkás Jancsi” is a Tompa utcából. Dr. Antalóczy említést tett arról, hogy a HM-ben megígérték, kijönnek a bázisukra kapcsolatfelvétel céljából.⁴

Ekkoriban még csaknem ugyanaz a szervezatlenség uralkodott itt, mint az első napokban. Angyal másnap már nemcsak az élelmiszer- és kötszerszállításban segítette a felkelőket, hanem a benzinespalackok előkészítésében is. Ahol tűz alatt voltak az utcák, a harcosok spárgával húzták egyik saroktól a másikig az élelmet és a szükséges felszereléseket. Ebben az időben építették ki a védelmet, Rajna Tibor szerint az Üllői út–Liliom utca–Bokréta utca–Ferenc tér–Tompa utca által behatárolt területen.⁵ Angyal István Saját kezű vallomásaiban az Üllői út–Mester utca–Berzenczey utca–Thaly Kálmán utca; Angyal a vizsgálati fogságban elkészített rajza szerint (amiről nem tudjuk pontosan, mikorra vonatkozik) az Üllői út–Berzenczey utca–Ferenc tér–Bacsó Béla utca–Thaly Kálmán utca között volt a csoport működési területe. (Nemcsak stratégiai, hanem rendfenntartási feladatok ellátása szempontjából is.) A Tompa utcai és a Berzenczey utcai csoportok tevékenységéből ítélve e legutóbbi variáns tűnik a legreálisabbnak.

Támadást sosem kezdeményeztek, alapvető feladatuknak a városrész védelmét tekintették. Ekkoriban még korántsem volt minden harcosnak lőfegyvere. A „Molotov-koktélok” viszont eredményesen használták. Ebből az időből egy harci esemény részletesen bekerült a Tűzoltó utcaiak perbe fogott tagjainak vádiratába: A felkelők az Üllői úton kilóttak egy szovjet ZISZ tehergépkocsit. A szovjet katonák először a Táttra moziba futottak, majd a Tűzoltó utca 21. számú házba, a II. emeletre. A forradalmárok körülzárták, majd tűz alá vették őket, végül benzines palackkal felgyújtották a lakást. (Orbán Zoltán – akitől az információ származik – ugyan azt vallotta, hogy a VIII. kerületből jöttek át ezek a harcosok, ez a kitétel azonban kimaradt a vádiratból.⁶ Angyal nem tudott erről az eseményről, de Rajna, Tóth Tamásné és egy volt Berzenczey utcai fegyveres, szóbeli közlésükkel megerősítették a történet hitelességét.) Pruha József arra emlékszik, a felkelők az Üllői úton (valószínűleg a Bokréta és a Viola utca között) benzines palackokkal harc képtelenné tettek egy szovjet harckocsit. A benne lévő alul, a vészkijáraton igyekeztek menekülni, s közben géppisztolyaikból tüzeltek találmra. Ez lett a vesztük, mindnyájan elesetek.⁷

27-én a harcok közben Angyal barátaival, Gáli Józseffel és Káldor Verával Haraszi Sándor lakásán is járt (szintén Szabó János fuvarozta őket oda), és elhozták onnan Benjámin László „Elesettek” és Zelk Zoltán „Feltámadás” című versének egy-egy példányát, valamint „A néphez és a magyar ifjúsághoz” kezdetű és „T. A. Bp., 1956. október 28.” aláírású röplappal együtt írógéppel és stencillel sokszorosították a Péterffy Sándor utcában, melyet a Tűzoltó utcai csoport tagjai és az Ernő utcai orvostanhallgatók terjesztettek a környéken. „A röplap szövege nem ismert.” *Az Igazság, a Szabad Nép, a Népszava szerkesztősége*

géből elhozott újságokat is terjesztették, oly módon, hogy miközben Szabó vezetett, Angyal szórta le a gépkocsiról. Ezen az éjszakán a szovjetek még erőteljesebb támadást indítottak a városrész ellen. A tankok az Üllői út minden utcáját tűz alá vették. Mindez másnap, 28-án folytatódott, sőt 13.20-tól a rádióban többször meghirdetett tűzszünet ellenére sem csökkent a nyomás. Angyal ekkor a csoport nevében felhívta Nagy Imrét (akinek telefonszámát előző nap Haraszi Sándor lakásán kapta meg), s mivel hívása nem taláta otthon, a HM-et kereste, ahonnan tárgyalásra hívták a csoport képviselőit. Angyal ezután felhívta író ismerőseit: Haraszi Sándort, Déry Tibort, Benjámin Lászlót, abban az ügyben kérve támogatásukat, hogy a kormány fogadja a küldöttségüket. Kérésére az írók azt is elintézték, hogy egy rádiókocsi a IX. kerületben hirdessen tűzszünetet, hogy a felkelők ne lőjenek. A szovjet vezetés azonban nem tette meg a kellő intézkedéseket a fegyvernyugvás eléréséhez. Az utcák torkolatába állított harckocsik válogatás nélkül lőttek mindenkire.

A Nagyvárad téren Angyal az élelmiszer és kötszer szállítása közben három-négy fős híradós tiszt csoporttal találkozott, és végigjárta velük a Tűzoltó utca környékét, a Berzenczey utcai csoport szálláshelyét és megismertette őket az Orbán Zoltán lakásán levő felkelőkkel, hogy meggyőződjenek, közöttük nem találhatnak egyetlen fasisztát sem, csak munkásfiatalokat.

A tisztek közül Kovács Miklós őrnagy rögtönzött beszédet intézett a felkelőkhöz, majd Orbán közvetítésével Kovács őrnagy, Réfi Imre és egy híradós százados hatszemközi megbeszélést tartottak az együttműködés lehetőségéről. Megállapodtak abban, hogy másnap Réfit a lakásán felkeresik. Mivel a tisztek számára a környéken a mozgás túlságosan viszontagságosnak bizonyult (a felkelők bekísérték és árulással vádolták őket), inkább telefonon tartották velük a kapcsolatot.⁸

Ezen a napon (28-án) csatlakozott a csoporthoz Rajna Tibor, „Szöszi” a fodrászsegéd, és Pruha József motorszerelő is. A 16 éves Rajna már 24-én bekapcsolódott a forradalmi eseményekbe. Ekkor szerzett fegyvert, majd egy négyfős csoporthoz csatlakozott az Üllői út és a körút kereszteződésénél, és a Kiliánnal szembeni épületről tűzharcba került a szovjet páncélautókkal. 25-én a körút és az Üllői út sarkán lévő Valéria Söröző épületét védte 20-30 spontán összeverődött fegyveressel. Innen a IX. kerület felé indult. Útközben rosszul lett, valamelyik házban lefektették, majd ezután egy munkásszállón tartózkodott, és Angyal István javasolta, hogy csatlakozzon a Tűzoltó utcai csoporthoz.⁹

A környéken lakó Pruha József elbeszélése szerint 27-én délelőtt ismerkedett meg a csoport két fiatal tagjával, akiknek segített beindítani egy Pobjeda személygépkocsit, amellyel aztán elvitte őket a Péterffy Sándor utcai kórházba élelemért. Később, 28-án és 29-én is szállított élelmet a csoportnak.¹⁰

Ebben az időben kapcsolódott hozzájuk Ápelesz István gépkocsivezető is, aki ezt megelőzően a Rádió ostromában vett részt, majd a Corvin-csoportba került. Higgadt, megfontolt természetének jobban megfelelt a Tűzoltó utcai csoport, mint a harsányabb atmoszférájú Corvin. Még 28-án este Angyal és Szabó elmentek gépkocsival Haraszi Sándor Damjanich utcai lakására, hogy az ott tartózkodó Benjámin Lászlót hazavigyék Budára. A hidak azonban a harckocsik miatt nem voltak átjárhatók, így kénytelenek voltak visszavinni a költőt a Damjanich utcába.

A következő nap két tiszttel, Tankó Tibor („Tibi”) honvéd hadnaggyal és Erdélyi Sándor („Sanyi”) honvéd főhadnaggyal erősödtek a felkelők. Tankó légvédelmi tüzérhadnagy volt, szakaszparancsnok egy pestlőrinci laktanyában. Erdélyi a HM Műszaki Parancsnokságán volt 1956 szeptemberéig, onnan került a Zrínyi Akadémiához. 23-án látták a Rádió ostromát, a könyvek elégetését. 24–28-a között a Központi Tisztiházban tartózkodtak, onnan jártak ki a városba és figyelték az eseményeket. A Tisztiház parancsnokának, Piszker Tibor őrnagynak nem tetszett, hogy a városban látottak elmondásával „izgatnak”, rossz befolyást gyakorolnak a közhangulatra, és 28-án elküldte őket a Zrínyi Akadémiára, hogy jelentkezzenek szolgálatra. Útjuk közben besötétedett és el akarták kerülni a Nagyvárad teret az ott parkoló szovjet harckocsik miatt, így a Hámán Kató útról a Tűzoltó utca felé vették az útjukat. Útközben megálltak, mert egy ablakból Nagy Imre beszédét hallották. Ekkor két fegyveres fiatal a „Göndör-csoport”-ból bekísérte őket Orbán Zoltán lakására.

A felkelők meglehetősen bizalmatlanok voltak a jövevényekkel szemben, kérdezték tőlük, nem ÁVH-sok vagy párttagok-e? A közeledést elősegítette, hogy mindnyájan biztató fejleménynek tartották Nagy Imre rádióbeszédét. A civilek egymás közötti beszélgetéséből kiderült, hogy nem kívánták a háború előtti rendszer visszaállítását, sem az angol–amerikai beavatkozást. Céljuknak a IX. kerület rendjének megőrzését tartották.

Eközben megjelent Angyal is. Arról beszélt, hogy ő is kommunista, és 44-ben deportálták. Elmondta, hogy milyen célokért küzdenek, és ez nagy szerepet játszott abban, hogy másnap a tisztek úgy döntöttek, a felkelőkkel maradnak. Ekkor azonban még foglyok voltak. Átvitték őket a Berzenczey utcai munkásszállásra a „Göndör-csoport” bázisára, ahol reggelig szigorú felügyelet alatt maradtak.¹¹

Éjfél körül az őrség bevezette (valószínűleg Orbán Zoltán lakására, és nem a garázsba) Csongovai Per Olafot, aki így találkozott ismét Angyallal, mindkettejük legnagyobb meglepetésére. Csongovait 25-én a Vörös Csillag Nyomdában elfogta egy katonai alakulat, és eddig a HM-ben raboskodott. Ott ismerkedett meg több forradalmi érzelmű tiszttel, és ezek a kapcsolatok a későbbiekben fontosnak bizonyultak. Miután a Központi Vezetőség elfogadta a tűzszünetet és átértékelte az eseményeket, Csongovait összekötőként küldték a HM-ből a felkelőkhöz. Ő a Kisfaludy közbe ment, ahol a legnagyobb létszámú fegyveres csoport tartózkodott (fő bázisterületük a Corvin mozi volt, s ezért „Corvin köziek”-ként vagy „corvinisták”-ként lettek ismertek), hogy a tűzszünetről tárgyaljon, és onnan véletlenül került a Tűzoltó utcába. Ekkor határozták el (28-áról 29-ére virradó éjszaka), hogy a csoport azonnal megbízottakat küld a HM-be. A delegáció tagjai: Angyal, Csongovai, Orbán (utóbbira azért esett a választás, mert úgy hitték, ő a Berzenczey utcai csoport vezetője) és Réfi Imre – aki nem volt tagja egyik fegyveres csoportnak sem, de kapcsolatban volt az ott látogatóban járt tisztekkel. Még este Réfi telefonon kereste Kovács Miklós őrnagyot a HM-ben, de az Értavi nevű személlyel beszélt (valószínűleg Értavi Józsefről van szó, aki részt vett a „véres-zászlós” tüntetésben, valamint a IX. kerületi felkelőkhöz szóló felhívást tett közzé a

Rádióban), aki megígérte, hogy küldenek kocsit értük a Kálvin térre. A Tűzoltó utcaiak teherautójukkal útba ejtették a Corvint, ahol Iván Kovács László parancsnok és még egy-két személy csatlakozott hozzájuk.

A FEGYVERSZÜNETI TÁRGYALÁSOK

A Kálvin téren valóban találkoztak a megígért honvédségi tehergépkocsival, és együtt mentek a HM-be. Itt Hidvégi Ferenc vezérőrnagy és Nagy Kálmán vezérkari tiszt egy földszinti fogadószobába vezette őket. Mindkét fél hangoztatta azt a meggyőződését, hogy tűzszünetet kellene létrehozni a harcolók között. A civil küldöttségből legfőbbképp Csongovai Per Olaf vitte a szót: a felkelők leteszik a fegyvert, ha a szovjet csapatokat kivonják, de kizárólag a magyar honvédség előtt. Hidvégi vezérőrnagy válaszában arra hivatkozott, hogy neki nincs joga egyedül dönteni ebben a kérdésben, konzultálnia kell a honvédelmi miniszterrel. Tehát másnap jöjjenek vissza a válaszáért. (Megjegyzésre érdemes, hogy a Tűzoltó utcaiak ítéletének megfogalmazói Hidvégi Ferenc vezérőrnagy nevét „ismeretlen vezérkari tiszttel” helyettesítik, pedig több jegyzőkönyvben szerepelt név szerint.)¹²

A megállapodáshoz hűen, másnap (29-én) reggel visszamentek a HM-be. (Orbán ekkor már nem volt a küldöttséggel. Szabó János nem ment be a tárgyalásokra, hanem a gépkocsinál maradt.) Ekkor más csoportok képviselőivel együtt tárgyaltak Janza Károly altábornagy honvédelmi miniszterrel. A felkelők 10-15-en lehettek. A Corvin közietől ott volt Iván Kovács László, Pongrácz Ödön, Bornemissza Tibor – a többiekről annyit tudunk, hogy a budai felkelők is képviseltették magukat. Az itteni beszélgetés rövid ideig tartott, mert Janza miniszter arról tájékoztatta a jelenlevőket, hogy Nagy Imre miniszterelnök a Parlamentben fogadja a felkelők küldötteit (e találkozó előkészítésében, mint Angyal említi, fontos szerep jutott író és újságíró ismerőseinek, Harasztinak, Benjáminnak és Újhelyi Szilárdnak).

Átmentek együtt a Parlamentbe, ahol Angyal saját kezű vallomása szerint a titkárság melletti második teremben várták őket. (A résztvevők közül csak Iván Kovács emlékszik úgy, hogy a Földművelésügyi Minisztériumban volt ez a tárgyalás.) A Minisztertanácsot is többen képviselték, de csak Nagy Imre, Janza Károly, Erdei Ferenc és Kőte Sándor jelenléte állapítható meg teljes bizonyossággal.

Nagy Imre fegyverletételt követelt, a felkelők viszont ahhoz ragaszkodtak, hogy a szovjet csapatok vonuljanak ki a fővárosból. Ekkor hangzott el a miniszterelnök szájából az a mondat, amit később többen idéztek: „Fiúk, azt hiszitek, hogy én nem vagyok olyan magyar, mint ti?”. Csongovai visszaemlékezése szerint a következőképpen válaszolt: „Az lehet, de kint forradalom van, és most az az érdekes, ki a nagyobb forradalmár, és nem az, hogy ki milyen magyar.” A tárgyalást a miniszterelnök nélkül fejezték be, aki bejelentette, hogy várják, és elment. Réfi így emlékezett vissza a tárgyalásra: „Arról volt szó, hogy valahogy szerezzünk érvényt a fegyverletételnek és támogassuk a kormányt. Szó volt arról, hogy a 18 éven aluliaktól a fegyvert elvenni, az azon felüliekből pedig rendőrséget kell toborozni.” Más résztvevők nem tesznek utalást arra, hogy

ezek a témák is szóba kerültek a 29-i parlamenti tárgyaláson. Mindazonáltal hitelesnek tűnik, mivel ekkorra már a rádióban is elhangzott Münnich Ferenc belügyminiszter nyilatkozata az új karhatalom megszervezésére vonatkozóan. (Réfi egyébként nem vett részt a későbbi tárgyalásokon, tehát ellentétben a sokszoros küldöttekkel, nem keverhette össze a részleteket.)

Berki Mihály ezt az értekezletet 30-ára teszi – helytelenül. Azt írja: „A miniszter átvitte a küldöttséget Nagy Imréhez, de nem tudtak megegyezni, mivel a felkelők azt követelték, hogy a fegyverletétel után, a kiskorúak kivételével valamennyien kapják vissza a fegyvert, és mint nemzetőrök szolgálhassanak tovább. Ez a feltétel elfogadhatatlan volt, hiszen a felkelők is tudták, hogy a fegyveresek egy része bűnöző, és nem lehet vitás, hogy mire fogják használni a fegyvereiket, és milyen hatással lesznek az új szervezetekre.” Ez a rosszhiszemű feltételezés Angyal és Csongovai ismeretében teljeséggel megalapozatlan.

A kormány végül – Janza vezetésével – abban állapodott meg a felkelőkkel, hogy a szovjet csapatokat kivonják Budapestről, és a szabadságharcosok a helyüket betöltő magyar csapatok kezébe leteszik a fegyvert. (Csongovai szerint ebben a megegyezésben egyik fél sem bízott teljes mértékben.) A felkelők egy része (Angyal és Csongovai biztosan) erősen baloldali elkötelezettségénél fogva fontosnak tartotta, hogy Kádár János is részt vegyen a tárgyaláson, mert a párt vezetője nélkül nincs meg a kellő súlya a tárgyalásnak. Erre azonban ekkor nem volt mód (Kádár csak rövid ideig tartózkodott ott), de másnapra kilátásba helyeztek egy találkozót.

Hamarosan kiderült, hogy az együttműködés távolról sem tökéletes. Janza igazolást ígért a felkelőknek, biztosítva őket a szovjet és magyar karhatalmi egységek ellenséges fellépésével szemben. Hazai Jenő vezérőrnagy a HM-ben mégsem adta át nekik az igazolásokat. A visszaemlékezések szerint ekkor még mindig nem hallgattak a fegyverek, s a felkelők csak óriási veszélyek közepette jutottak vissza bázisaikra.¹³

AZ ÚJ RENDŐRSÉG SZERVEZÉSE

Joneszku István, aki 1949-ig rendőr volt, mikor értesült a belügyminiszteri nyilatkozatról, úgy határozott, hogy belép az újra alakuló rendőrséghez. Mivel Orbánnal egy házban lakott, hívta őt is, tartson vele a IX. kerületi Páva utcai rendőrkapitányságra, hogy bemutatassa Gáti Istán alezredesnek (aki a forradalom leverése után is rendőrkapitány maradt), s együtt kezdjék meg a szervezést. Orbán azonban csalódottan jött el onnan, mert nemigen álltak szóba vele. Joneszku indítványára a rendőrök (Gáti alezredes, Szőke őrnagy és egy rendőr törzsőrmester) délután kijöttek a Tűzoltó utcába, hogy a harcban edzett fiatalokat megnyerjék az ügynek. Itt találkoztak a csoport parlamenti küldöttségével, akik a Péterffy Sándor utcai kórház érintésével most tértek vissza. Javaslatukra együtt mentek Orbán Zoltán lakására, ahol már addig is gyakran gyűltek össze a felkelők. Ekkoriban ugyanis még csak kevesen tartózkodtak a garázsban.

Angyal rögvest feliratkozott, de a felkelők nagy része (mind a Tűzoltó utcaiak, mind a Berzenczey utcaiak) bizalmatlanok maradtak a karhatalmi szervekkel

szemben: tartottak attól, hogy a belépést jelentő aláírás csapdát jelent, mert ezzel majd felelősségre vonhatják őket. (Réfi tanúvallomása szerint meg is fenyegették Gátiékkal őt is, akik összeírták a neveket.) A rendőrtisztek, s valószínűleg Joneszku és Orbán ezután több-kevesebb sikerrel mégis rábeszéltek a fiatalokat a csatlakozásra. Elmagyarázták nekik, hogy emiatt semmi veszély nem fenyegeti őket. Kapnak ruhát, ellátást és legális tagjai lesznek az új rendőrségnek.

Ezután a jelentkezett felkelőktől felvették az adatokat, és kartonlapokra kiállították az igazolványukat. Ezeket később becserélték nemzetőri igazolványokra. A rendőrtisztek kitöltetlen bélyegzővel és Kopácsi aláírásával ellátott igazolványokat is hagytak ott, hogy minél többen jelentkezzenek az új karhatalomba.¹⁴

Az új karhatalomról még aznap, 29-én késő este a Deák téri BRFK-n tartott gyűlésen tárgyalt a Tűzoltó utcai küldöttség (Angyal, Csongovai és Szabó) és talán velük tartott még Wágner is, a Berzenczey utcai parancsnok. Valószínűleg még a Parlamentben kaptak erre meghívást. Több más csoport delegációja is jelen volt. Pongrátz Gergely könyve szerint a Corvin közietől Pongrátz Ödön és dr. Antalóczy Iván. Kovácsot nem említi, holott az ő jelenléte biztosnak mondható, az erre vonatkozó vallomások közül övé a legrészletesebb. A Tűzoltó utcaiak 21 óra körül gépkocsival mentek érte a Corvinba, és együtt érkeztek a Deák térre. A tisztek közül Kopácsi rendőr ezredes, Kiss rendőr alezredes, Jánosy honvéd őrnagy, Kovács István vezérőrnagy jelenléte ismeretes, továbbá 10-20 felkelő; ott volt Fazekas György újságíró is. Ez utóbbit Angyal és Csongovai a Nagy Imre-kormány képviselőjének vélte.

Abban minden visszaemlékező egyetért, hogy itt ekkor a legfőbb probléma nem a Nemzetőrség felállítása volt, Angyal utalt egyedül csak arra, hogy ekkor alakult a rendőrség helyébe a Nemzetőrség. Iván Kovács szerint a központi kérdés az volt, hogy a fegyveres csoportok elfogadják-e a kormány programját, és ennek alapján létrejöhet-e a megállapodás. Erre vonatkozóan a felkelők álláspontja korántsem volt egységes, abban viszont teljes volt az egyetértés, hogy a fegyvert csak a magyar csapatok előtt teszik le, a szovjet csapatok pedig hagyják el Budapestet, illetve Magyarország területét. Az értekezleten szintén részt vevő Tűzoltó utcai Szabó ezt alátámasztja arra is emlékezve, hogy december 31-ét jelölték meg mint végső dátumot a szovjet hadsereg kivonulására. Szabó úgy látta, hogy Kovács István tábornok – ellentétben Kopácsival – nem értett egyet a szovjet erők távozásával és otthagytá a tárgyalás helyszínét.

Elgondolkoztató, hogy ezek a források egyáltalán nem említik az értekezlettel kapcsolatban Király Béla személyét, sem a Forradalmi Katonai Bizottságot, sem a koordinációs elképzeléseket, jóllehet az általánosan elfogadott verzió szerint a hadsereg, a rendőrség és a szabadságharcosok képviselői ekkor hozták létre Király Béla vezetésével a Forradalmi Katonai Bizottságot, hogy ez a szerv irányítsa az összes fegyveres erőket. (Berki a idézett műben a 125. oldalon ezt az értekezletet is 30-ára teszi, szintén tévesen. S azt írja: „A csoportok vezetői azt akarták, hogy az új karhatalomban a fegyveres felkelők legyenek túlsúlyban, Kovács István viszont azt, hogy a rendőrség és a honvédség tagjai”. Az említett források egyáltalán nem utalnak erre.)

Szabó János arra emlékezett, hogy Kopácsi megkérdezte, kinek nincs fegyvere, és csak két gépkocsivezető jelentkezett, akik kaptak is pisztolyokat.¹⁵

A tárgyalás után Kopácsi félrevonta Angyalt és Csongovait, és megkérte őket, hogy legyenek segítségére egy akcióban, amely megghiúsítja a *Szabad Nép* elleni támadásra kiadott parancsot. Kopácsi azt írja (*Életfogytiglan*, 149. old.), hogy Münnich Ferenc parancsára Gimest és Lőcseit kellett volna letartóztatnia, Fazekas György (*Forró ős Budapestben*, 102. old.) szerint ugyancsak Münnich parancsára fel kellett volna Dudáséktól szabadítania a *Szabad Nép*-et. Az utóbbi verzió a valószínűbb. Kopácsi megbeszélte a két felkelővel, hogy a Rákóczi útnál a csoportjukkal lesben állnak, és mikor az ezredes nem sokkal később megérkezik egy rendőrosztag élén, sorozatot lőnek a levegőbe. Így a karhatalmisták az erős fegyveres ellenakció miatt nem hajthatják végre a parancsot.

Így is lett. Angyal, Csongovai, Szabó, Iván Kovács és valószínűleg „Göndör” a megbeszélte helyre autóztak, s a főkapitányságon kapott TT típusú pisztolyokkal valóban lőttek néhányat a levegőbe, mikor a rendőrökkel megrakott teherautó odaérkezett. Majd kedélyes hangulatban még elbeszélgettek, mielőtt elváltak volna.

Megjegyzendő, hogy ezt az epizódot Kopácsi egész másképp írja le: „Alig érkezünk a Rókus Kórház közelébe, az egyik keresztutcában meghúzódnak a lövészek támadtak ránk. Embereim a földre vetették magukat, várták a tűzparancsot. Annyira meglepett a váratlan tűz, hogy állva maradtam. Ordítani kezdtem:

– Az istenit a pofátoknak, marhák! Kik vagytok? Mi a francért lövöldöztök, mint az örültek?

A félhomályból egy fiatal hang válaszolt:

– Nem ávósok vagytok?

– Te félnőtás! Először kérdezz, aztán tüzelj! Kék rendőrök vagyunk.

A bekövetkező csendben az utcatorlatban egy sor árnyat fedeztünk fel. Egyikük kilépett a csoportból. Apró termetű ember volt, pisztollyal a kezében. Magas nyakú pulóvert viselt.

– Jó estét, Kopácsi!

Zsebre tette a pisztolyát. Angyal István volt, a Tűzoltó utcai felkelők parancsnoka, minapi tárgyalópartnerünk. Cigarettaival kínált.

– Mit keresel itt?

Szótlanul tüzet adtam neki.

– És te?

Angyal elmosolyodott.

– Járórban vagyunk.

– Mi is – válaszoltam.

Nem beszéltünk Dudásról, sem az ÁVH-ról. Szótlanul szívtuk a cigarettát. Ezt a napot, úgy látszik, megúsztuk lőporfüst nélkül.

– Angyal...?

– Igen, Kopácsi?

– Azt hiszem, holnap randevúnk van.

– Az lehetséges.

Tudtam, hogy a Forradalmi Karhatalmi Bizottság alakuló ülésére őt is meghívták a Pongráz fivérek társaságában”.

Minden jel szerint Kopácsi rosszul emlékszik erre a beszélgetésre. Viszont nagyon érdekes, amit Fazekas György mondott erről (*Forró ősz*, 103. old.): „Legalább kétszer annyi fegyverese van Dudásnak, mint nekünk, mondja Kopácsi, hát hogy menjen neki. De muszáj. Két teherautóval – körülbelül ennyire telt az állományból – elmentek. Volt egy kis lövöldözés. Amikor Kopácsi visszajött, elmondta, sebesülés nem történt. Bemenni nem tudtak. Olyan erős tűz fogadta őket, hogy abba örültség lett volna beleszaladni.” Ezek szerint a felkelők leírása pontos volt és a terv végrehajtása sikerült.¹⁶

A CSOPORT TAGJAI

Valójában ekkor, az október 29-i tárgyalások idején alakult ki a Tűzoltó utcai csoport abban a formájában, ahogy ismertté vált.

Ebben az időben (29-e után) már nemcsak a Garázsipari Vállalat garázsát tették bázisukká (Tűzoltó utca 36.), hanem a majdnem szemben lévő BM-garázst is, de csak a Garázsipari Vállalat telephelyét alakították ki saját céljaikra. Külön volt egy irodahelyiség telefonnal, részben itt, részben egy másik szobában aludtak. Volt néhány helyiség, amit raktárnak rendeztek be (élelmiszer-, ruha- és fegyverraktár), s ahol főztek.

A környék eddigi szervezetlen három-hat fős öntevékeny fegyveresei összefogásában a döntő érdem *Angyal Istváné* volt, aki addigra rendszeres jelenlétével már ismertté vált, mint a Tűzoltó utcai csoport tagja. Kiváló adottságai, képzettsége, tudatossága hamar megmutatkozott, egyre inkább hallgattak rá. A tárgyalások után a felé áradó bizalom még fokozódott. Mikor az új karhatalmi egységek (rendőrség majd nemzetőrség) szervezése volt folyamatban, a fiatal fegyvereseket a garázsba hívta, hogy biztosítsa működésük törvényes és legális kereteit. Ennek érdekében azon fáradozott, hogy azok a felkelők, akik a Tűzoltó utcai csoporthoz tartoztak, a nemzetőrségbe is belépjenek. Az ily módon megalkult csoportnak nem megválasztott, hanem elismert parancsnoka lett.

A csoport irányítójává vált *Csongovai Per Olaf* („*Csolaf*”) is, aki baloldali meggyőződésében közel állt Angyalhoz, sőt még MDP-tag is volt. Molnár Miklós szerint ő kezdeményezte a csoport bürokráciaellenes és szocialista programjának kidolgozását.¹⁷ Vezető szerepe sokkal kevésbé volt világos a csoport előtt, mivel viszonylag ritkán látták, de elfogadták intézkedéseit. Tevékenysége elsősorban a IX. kerületi nemzetőrség szervezése volt. Sok időt töltött a HM-ben, a BRFK-n, a Parlamentben, a Kiliánban, a Corvinban. Este sem mindig tért vissza a Tűzoltó utcába.

A csoporton belül létezett valamiféle lazán értelmezett munkamegosztás.

Fontos szerep jutott a csoport két honvédtisztjének, *Erdélyinek* („*Sanyi*”) és *Tankónak* („*Tibi*”), akik félig-meddig a „Göndör-csoport”-hoz is tartoztak, s akiknek a Berzenczey utca 13.-ban volt a szálláshelyük. Alapvető kiképzésben részesítették a rendkívül lelkes, bátor, ám a biztonsági szabályok minimumát is semmibe vevő társaságot. Azt azonban nem tudták elérni, hogy a harcosok valamilyen közös helyre helyezték el a fegyvereiket, ha nincsenek szolgálatban. A fiatalok a szovjet háborús filmek partizánjainak szerepében érezték magukat,

a fegyvereket még alváskor is maguknál tartották. Erdélyi október 31-étől a Forradalmi Honvédelmi Bizottmányban dolgozott, Tankó pedig a nemzetőrség szervezésében vett részt.¹⁸

*Orbán Zoltán*t saját kérésére Angyal megbízta a garázs ügyeinek vezetésével. Feladata az autók épségének és tulajdonjogának biztosítása volt, ugyanis sok esetben illetéktelen személyek kísérelték meg a gépkocsikat használatba venni, s ezt a garázmesterek nem tudták volna megakadályozni saját erejükből. Ily módon, mint amolyan parancsnokhelyettes, néhány tárgyaláson is képviselte a csoportot. Időnként telefonügyeletet is ellátott.

Szabó János a csoport megszervezése után már csak másodsorban volt gépkocsivezető, mivel a fő feladata a raktárak felügyelete lett. Nemcsak az élelmezést és a felruházást irányította, hanem a fegyverraktárt is ő őrizte, ahová rajta kívül csak a parancsnokok mehettek be.

Rajna Tibor („Szösz”) az őrség vezetésével lett megbízva. Tehát az őröket ő osztotta be szolgálatba. Kapott egy kimutatást a Berzenczey utcai, Ferenc téri és a Tompa utcai csoportok őrszolgálati helyeiről. Ennek alapján a körzet egyéb területein a Tűzoltó utcaiak adtak őrséget.

Szigetvári István („Papagáj”) gyakran teljesített fegyveres szolgálatot több társával együtt. (Őt látták a legtöbbször kapuőrségben.) A garáznál igazoltatták a bemenőket (az őrség általában igazoltatáskor munkáltatói és személyi igazolványt kért).¹⁹ Vigyáztak a forradalom tisztaságára: a boltok kifosztását megakadályozták (Szigetvári emlékezete szerint három-négy alkalommal kísérték be tolvajokat), felügyeltek az élelemosztásnál, fenntartották a rendet a sorbanállásnál, a gyanús személyeket és az ÁVH-sokat bekísérték.

„*Robi*”: Angyal István titkáráként volt ismert, telefonügyeletben volt, ügyeket intézett. Angyal ezt írta róla: „Negyedikén egyike volt az első halottaknak. 17 éves lehetett. A Ferenc téren fekszik”.²⁰

Vizi Pál („Csonkakezü Pali”) a csoport beszerzőjeként ténykedett, az egyik keze súlyosan sérült volt.

Réfi Imre („Röfi”) az első tárgyalásokon képviselte ugyan a Tűzoltó utcaiakat, de nem volt tagja a csoportnak. A hibás fegyverek javítását ő végezte. Tanúvallomása szerint az új rendőrség szervezése során, amikor Gáti alezredeséssel együtt őt is árulással vádolták, hazament és innen kezdve távol tartotta magát az eseményektől.²¹ (1957 júniusában izgatásért 4 hónapot kapott. Az ítéletből az 1956-os „ellenforradalmi tevékenységét” a meglevő bizonyítékok ellenére figyelmen kívül hagyták a hatóságok. Azt állapították meg róla, hogy 1956. október–novemberében otthon tartózkodott.)

Joneszku István a rendőri múltjának köszönhetően a karhatalom szervezésében vett részt.

Pruha József a Tűzoltó utcába kerülésekor élelmiszert hordott, majd később is sofőrködött. Főleg Csongovait kísérte tárgyalásokra. Emlékezete szerint a járőrszolgálat megszervezésében is részt vett, valamint az ÁVH-s tisztek behozatalára irányuló akcióban. (A felkelés vezetőinek az volt az általános elgondolása, hogy a Rákosi-rendszer karhatalmistáit, pártfunkcionáriusait, sőt a köztudott vétkeseit a közállapotok normalizálódásáig megvédik az atrocitásoktól, s az utóbbiaknak majd a bíróságok előtt kell felelniük tetteikért.) Pruha a keresett

személyeket nem találta otthon (Akadémia utca, Lövölde tér). Október 31.–november 4. között az ideje nagyobb részét a Magyar Nemzeti Repülő Szövetség Forradalmi Bizottságában töltötte. Ide a volt munkatársai hívták.²²

Rajczi László elsősorban november 4-étől, a harcokban tűnt ki.

Ápelesz István („Bőrruhás), *Angyal István* az Erkel utcai garázs felügyeletével bízta meg, a Garázsipari Vállalat vezetőjének kérésére. Az Erkel utcában egy kis részleg vezetője lett, társaival ugyanolyan feltételekkel őrizte a garázst, mint a többiek a Tűzoltó utcában: gépkocsikat csak tulajdonosaik, kórházak, területi tanácsok és olyan személyek vihettek ki, akik Angyal által aláírt engedéllyel rendelkeztek.

E kihelyezett egység tagjai: *Rosenfeld László* „kis Cigány”, *Tóth István* és egy műszaki katona. Vezetőjükkel együtt nemcsak az Erkel utcai garáznál láttak el fegyveres szolgálatot, hanem értesüléseik útján BMW-jükkel részt vettek különböző akciókban. Élelmiszert is szállítottak fel vidékről.²³

Hirth László („Füles”), dabasi lakos, miután aktív részese volt a községi forradalom eseményeinek, október 29-én egy vöröskeresztes autón érkezett a fővárosba, és a szállított élelem szétosztásakor csatlakozott a csoporthoz. Leginkább küldöncfeladatot kapott, de gyakran teljesített őrszolgálatot és járőrszolgálatot is.

Nagy Sándor főhadnagy a Kilián laktanyából került oda a fegyverszünet ideje alatt. Fontos szerepet töltött be a november 4-ével kezdődő harcokban.

Anda Mihály Hirthtel és Nagy Sándorral együtt teljesített megbízatásokat.

Bán Lajos tevékenységéről még nincs adatunk. Kezdetben a „Göndör-csoport”-hoz tartozott.

Balogh Tibor néhány napig volt a csoportban. Fegyveres szolgálatot teljesített.

Kosztia Lászlót a források egyöntetűen úgy tüntetik fel, hogy ő volt Csongovai gépkocsivezetője a forradalom alatt.

„Papa” többnyire a BM garázsát őrizte, ő lehetett a legidősebb felkelő a Tűzoltó utcában.

Újabban többen is úgy emlékeznek, hogy a Tűzoltó utcai csoporthoz tartozott *Szlama Arpád* is, aki egy kisebb egységgel Orosházáról jött fel Budapestre. Ezt azonban a nevezett sem állítja. A legvalószínűbbnek az tűnik, hogy a felkelés alatt több ízben találkozott a csoport egyes tagjaival, de összességében kevés időt töltött a Tűzoltó utcában.

Rácz József és talán *Kovács Ermeszt* is, mint IX. kerületi nemzetőr tagok, két-három órás kapuőrségbe voltak beosztva. Ők nem tartoztak a csoporthoz.

Volt egy személy, aki a rádióadásokat hallgatta és legépelte azokat (a magyar adók, a SZER, a BBC adásait), a nevét nem ismerjük.

Az 1959-es belügyi adatok szerint (1958-as feljelentések alapján) a Tűzoltó utcai csoporthoz tartozott *Csoli Imre*, *Nagy Pál*, *Fülöp Mihály*, *Papp Imre*, *Lőrincz Tibor*, *Petrovics Sándor*, *Fülöp János*, *Antal Gyula*, *Süli László*, *Csáki Lajos*, *Lőrincz Imre*, *Vulmann Balázs*, akik a hálózati jelentések alapján többkevesebb ideig, egyéenként különböző intenzitással vették ki részüket az „ellenforradalomban”.

Fiatal munkásnők is kapcsolódtak a csoporthoz: egészségügyi szolgálatot láttak el, főztek, őrséget adtak. Csak néhányuknak maradt fenn legalább a

beceneve. Angyal tesz említést két 17-18 éves lányról, *Kicsiről és Rózsikáról* [Lengyel Róza?], Rajna pedig *Icáról és Manciról*. Az 1958-as feljelentések következtében Weiser Károlyné (Papp Erzsébet), Lengyel Róza, Paróczai Andrásné (Rácz Ida), Tűzoltó utcai ellenforradalmárként kerültek nyilvántartásba.

A felsoroltakon kívül természetesen más személyek is tarthozhattak a Tűzoltó utcai csoporthoz, akikről nem tudunk.

Szabó János úgy emlékezett, hogy a Péterffy Sándor utcai kórházból 10 személy részére hoztak ebédet, és a Tűzoltó utcában három szakács és még két nő főzött, illetve osztotta ki az ételt. A Tűzoltó utcában 30–50 fegyveres lehetett a visszaemlékezések többé szerint, ami korántsem jelentett állandó létszámot, mert a személyek gyakran cserélődtek, sőt az állandó tagok sem tartózkodtak mindig ott. A források adatait összegezve kb. 80%-a a környék, 20%-a a szomszédos kerületek lakói közül került ki, bár akadt köztük néhány vidéki is. Tankó Tibor szerint az átlagéletkor 17-18 év volt. Október 28-a körül már idősebbek (24-25 évesek) is jöttek. A felkelők többsége munkásszarmazású fiatal volt, akik közvetlenül az események előtt az iparban dolgoztak, majd valamilyen szakmát tanultak.

Az Ernő utcai orvostanhallgatók diákokthonában ketten október 24-étől segítettek az élelmiszer-szállításban, néhányan pedig nemzetőrként teljesítettek szolgálatot a garázs környékén. Konkrétabb adat velük kapcsolatban egyelőre nem áll rendelkezésünkre.

A Tűzoltó utcai politikai meggyőződéséről – a vezetőket kivéve – viszonylag keveset tudunk. Annyi azonban megállapítható, hogy a sztálinista rendszer ellen, az ország függetlenségéért és a forradalom eredményeinek védelmében fogtak fegyvert. Az általános közszellemet tükrözte egy kifüggesztett tábla: „A forradalom nem a meggazdagodás eszköze!”. Szerzője egy ismeretlen Tűzoltó utcai forradalmár.

A csoport későbbi tevékenységét és a IX. kerület más fegyveres felkelőivel való kapcsolatát tanulmányom további fejezetei elemzik.

Az alábbiakban közölt *Függelék* tartalmazza a Tűzoltó utcai csoport tagjainak a dokumentumokból, visszaemlékezésekből rekonstruálható, nyilván még hiányos névsorát.

JEGYZETEK

1. Angyal István „utolsó szó jogán” elmondott beszédéből az I. fokú tárgyaláson (1958. IV. 7.) A Fővárosi Bíróság irattára (a továbbiakban FB). Nb. XI. 8005/58., *Angyal István Saját kezű vallomása*. Bp. Pestú Szalon, 1991., Eörsi István előszavával. A szöveget gondozta, a dokumentumokat válogatta, a jegyzeteket készítette, a névmutatót összeállította: E. L. 189. p.
2. Szigetvári István kihallgatásáról készül jegyzőkönyv (továbbiakban röv.: jkv.) 1957. IV. 11. FB, Szigetvári Istvánnal készült interjú, Oral History Archivum (továbbiakban röv.: OHA), 26. p., T. Nb. XI. 8005/58–2, „Szirmai Ottó és társai”, ítélet (továbbiakban röv. Nb. XI. 8005), 122. p., Bán Lajos jkv. 1957. II. 1. FB.
3. Szabó János jkv. 1957. VI. 19., Nb. XI. 8005. 22. p. FB.
4. Angyal István jkv. 1957. VI. 7., Nb. XI. 8005. 21. p. FB.
5. Rajna Tibor személyes közlése, *Angyal István Saját kezű vallomása*. 46., 172. p.
6. Orbán Zoltán jkv. 1957. VI. 13. FB.

7. Pruha József: OHA 27–28. p.
8. Angyal István jkv. 1957. VIII. 9. 18. FB.
9. Rajna Tibor jkv. 1957. VII. 20., VIII. 3. FB.
10. Pruha József tanúkihallgatási jegyzőkönyve) továbbiakban röv.: tk. jkv.) 1957. I. 2., II. 1. FB.
11. Nb. XI. 8005. 212. p., Angyal István jkv. 1957. VI. 7., VIII. 3., FB, Erdélyi Sándor jkv. 1957. VIII. 13., Tankó Tibor jkv. 1957. VII. 23. Hadtörténeti Levéltár (a továbbiakban HL).
12. *Angyal István Saját kezű vallomása.* 46–47. p., Angyal István jkv. 1957. VI. 7., VIII. 9., XI. 18., Réfi Imre tk. jkv. 1957. VIII. 29., Iván Kovács László jkv. 1957. VI. 3., Nb. XI. 8005. 29. p. FB, Csongovai Per Olaf személyes közlése 1990.
13. Angyal István saját kezű vallomása. 48–49. p. jkv. 1957. VI. 7., VIII. 9., XI. 18., Szabó János jkv. 1957. VI. 9., Réfi Imre tk. jkv. 1957. VIII. 29., Iván Kovács László jkv. 1957. VI. 3. FB, Csongovai Per Olaf személyes közlése, 1990, Berki Mihály: *Hadsereg vezetés nélkül* (Bp., Magyar Média, 1989.) 125., Kóte Sándor személyes közlése, 1990., Újhelyi Szilárd személyes közlése, 1991.
14. Angyal István jkv. 1957. VI. 7., Orbán Zoltán jkv. 1957. VI. 22., VIII. 2., Réfi Imre tk. jkv. 1957. VIII. 29. FB.
15. Iván Kovács László jkv. 1957. VI. 13., Szabó János jkv. 1957. VII. 9., Angyal István jkv. 1957. VIII. 9., FB, Pongrácz Gergely: *Corvin köz, 1956* (Magyar Október Szabadsajtó, 1985), 127. p., Berki Mihály: i. m. 125. p.
16. Kopácsi Sándor: *Életfogytiglan* (Nyíregyháza, Nyírségi Nyomda, 1989), 149–150. p., Fazekas György: *Forró ősz Budapesten.* Lejegyezte: Hegedűs B. András (Magyar Hírlap Könyvek, 1989), 102–103. p.
17. Molnár Miklós: *Egy vereség diadala* (Magyar Füzetek, Párizs, 1988.) 102. p.
18. Erdélyi Sándor: OHA, 290. p., Tankó Tibor: OHA, 163. p. HL.
19. Angyal István és társai tárgyalása, 1957. V. 6. FB.
20. *Angyal István Saját kezű vallomása*, 90. p.
21. Réfi Imre tk. jkv. 1957. VI. 3. FB.
22. Pruha József tk. jkv. 1957. I. 2., FB, Pruha József: OHA, 60. p.
23. Rajna Tibor jkv. 1957. VIII. 13., Angyal István önvallomása, 1956. XII. 5., Belügyminisztérium Történeti Irattára (BMT), Ápelesz István: OHA, 30., 32., 103. ol, Szlama Árpád: OHA, 47–54. p., „A IX. kerületben működő ellenforradalmárok” V–150381/8, Tankó Tibor: OHA, 131. p.. BMT.

FÜGGELÉK

A Tűzoltó utcai felkelők eddig feltárt adatai

Név	Születési hely	Születési év	Halálozás ideje (ha ismert)	Foglalkozás	A forradalomban való részvételének következménye
Anda Mihály	?	1932 ?		sportrepülő	emigrált.
Angyal István	Magyarbánhegyes	1928	1958. XII. 1.	építésvezető	letartózt.: 1956. XI. 16. halálra ítélték, kivégezték
Antal Gyula*	?	?		?	?
Ápelesz István	Tab	1928		autó-motorszerelő	emigrált
Balogh Tibor	Bp.	1938		kocsikísérő	emigrált
Bán Lajos	Nagyharsány	1926		fűrómester	őrizetbe vették, szabadult: 1957. V. 10.
Csáky Lajos*	Devecser	1926		?	?

FÜGGELÉK

A Tűzoltó utcai felkelők eddig feltárt adatai (folytatás)

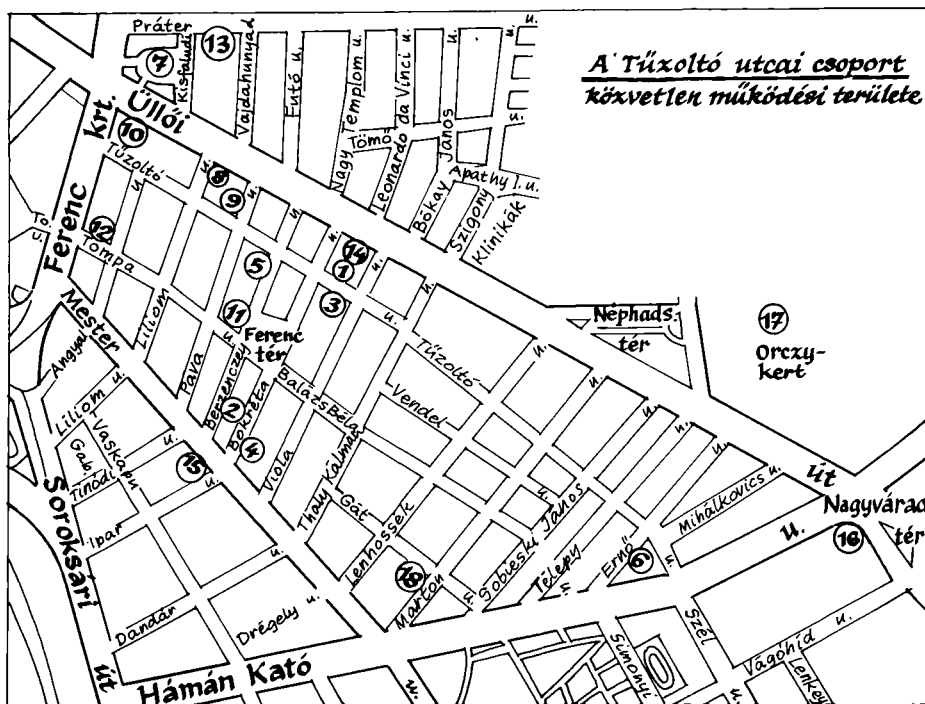
Név	Születési hely	Születési év	Halálozás ideje (ha ismert)	Foglalkozás	A forradalomban való részvételének következménye
Csoli Imre*	Pusztázámoly	1930		géplakatos	előzetes letartóztatás
Csongovai Per Olaf	Ankara	1930		filmrendező	emigrált
Erdélyi Sándor	Bp.	1931		katonatiszt	letartózt.: 1957. VII. 20. 12 évre ítélték
Fülöp János*	Bp.	1941		?	?
Fülöp Mihály*	Bp.	1939		?	nem került perbe
Hirth László	Felső-Dabas	1941		tanuló	nem került perbe
Joneszku István	Bp.	1926		?	emigrált
Kosztai László	Kisújszállás	1932		szervizmunkás	emigrált
Lengyel Róza*	Bp.	1932		?	?
Lőrincz Imre*	Bp.	1929		?	emigrált
Lőrincz Tibor*	Bp.	1927		?	?
Nagy Pál	Bp.	1931		?	őrizetbe vették: 1957. I. 27-én, szab.: 1957. IV. 9-én
Nagy Sándor	?	?		katonatiszt	?
Orbán Zoltán	Miskolc	1923	1973	autószerelő	letartózt.: 1957. VI. 11. 6 évre ítélték
Papp Imre*	Keszthely	1938		?	?
Paróczay Andrásné* (Rácz Ida)	Hódmezővásárhely	1936		?	?
Petrovics Sándor*	Bp.	1937		?	nem került perbe
Pruha József	Kispest	1930		motorszerelő, ejtőernyős	őrizetbe vették: 1956. XII. 7-én, szab.: 1957. IV. 9-én
Rajczi László	Bp.	1926		szerszámlakatos	emigrált
Rajna Tibor	Bp.	1940		fodrászsegéd	letartózt.: 1957. VI. 20. I. fokon 8 évre, II. fokon 12 évre ítélték
Rosenfeld László	?	1937 ?		?	emigrált
Süli László*	Szeged	1940		?	?
Szabó János	Abádszalók	1927		gépkocsivezető	letartózt.: 1957. VI. 18. 6 évre ítélték, szab.: 1961-ben
Szigetvári István	Székesfehérvár	1941		ipari tanuló	letart.: 1957. IV. 6. 15 évre ítélték, szab.: 1969-ben

FÜGGELÉK

A Tűzoltó utcai felkelők eddig feltárt adatai *(folytatás)*

Név	Születési hely	Születési év	Halálozás ideje (ha ismert)	Foglalkozás	A forradalomban való részvételének következménye
Szirmai Ottó	Újpest	1926	1959. I. 22.	rádiódramaturg	letart.: 1957. I. 14. halálra ítélték, kivégezték
Tankó Tibor	Mádéfalva	1931		katonatiszt	letart.: 1957. VII. 20. 5 évre ítélték, szab.: 1960-ban
Tóth István	?	1932 ?		?	emigrált
Vizsi Pál	?	1924		?	őrizetbe vették
Vurmann Balázs*	Pestszenterzsébet	1941		?	nem került perbe
Weiser Károlyné* (Papp Erzsébet)	Keszthely	1934		?	?
„Kicsi” (lány)	?	1938		építőipari segédmunkás	?
„Papa”	?	1921		?	?
„Robi”	?	1938 ?	1956. XI. 4.	?	
„Rózsika”	?	?		?	?

A * jellel jelölt nevek a periratokban egyáltalán nem szerepelnek, vagy nincsenek úgy számon tartva, mint Tűzoltó utcai felkelők. Lakossági feljelentések vagy hivatalos ügynöki jelzések révén kerültek nyilvántartásba, s mivel semmilyen más adat nem áll rendelkezésünkre e személyekkel kapcsolatban, nem lehetünk meggyőződve afelől, hogy valóban tagjai voltak-e a csoportnak.

A Tűzoltó utcai csoport közvetlen működési területe
(A térkép számozása a leírás sorrendjét követi)

1. A Garázsipari Vállalat Garázsa, a csoport bázishelye 2. Munkásszállás, a Berzenczey utcai csoport bázishelye 3. Belügyminisztériumi garázs 4. Az ipari tanulók kollégiuma 5. Orbán Zoltán lakása, a felkelők kezdeti találkozóhelye 6. Az orvostanhallgatók diákothona 7. Corvin mozi, a legnagyobb fegyveres csoport bázishelye 8. Tátra mozi 9. A IX. kerületi rendőrkapitányság	10. Kilián György Laktanya, ahol civil felkelők is tartózkodtak 11. Női rendőrszállás, a Ferenc téri csoport bázishelye 12. A Tompa utcai csoport bázishelye 13. A Práter utcai iskola, a felkelés bázishelye 14. Az Örökimádó templom 15. Általános iskola, ahol a Bokréta utcai kollégisták harcoltak 16. István Kórház 17. Kossuth Akadémia 18. A pékség